

Tourettes syndrom

- Innsikt, mulighet og meningsfull hverdag

Gardermoen 30. november - 1. desember 2015

Tourettes syndrom – innsikt, muligheter og meningsfull hverdag

NevSom (Nasjonalt kompetansesenter for nevrouviklingsforstyrrelser og hypersomnier) og Statped sørøst har den glede å invitere deg og dine kollegaer til en to dagers fagkonferanse. Med dette samarbeidsprosjektet håper vi å etablere et fast møtested for fagpersoner, forskere og andre interesserte som kan inspirere til fagutvikling, forskning og god klinisk praksis til beste for mennesker med Tourettes syndrom (TS) og komorbide tilstander. Håpet vårt er at samarbeidet og konferanser av denne typen kan bli en tradisjon.

Målet med konferansen: Å spre kunnskap om TS og komorbide tilstander der både helsespørsmål og hverdagen i barnehage og skole står i sentrum. Et slikt tverrfaglig fokus på TS er nokså unikt. Konferansen er et tilbud til fagpersoner som kommer i kontakt med barn og unge og deres pårørende på de ulike arenaene. Et fokus under konferansen er hvordan barn og unge selv kan medvirke i utredning og tilrettelegging.

Dato: 30.11. - 1.12.2015

Målgruppe: Leger, psykologer, sykepleiere, spesialpedagoger, pedagoger, sosionomer, og barnevernspedagoger. Dette er en konferanse for ansatte i BUP, DPS, sykehus, PPT, Skole, barnehager og barnevern. Studenter innen medisin, psykologi, pedagogikk/spesialpedagogikk, lærerutdanning, og barnevern er også velkommen til å melde seg på konferansen.

Godkjenning: Det er søkt om godkjenning av Norsk Psykologforening og av Den Norske legeforening. Norsk Psykologforening har godkjent konferansen som et 10-timers vedlikeholds kurs.

Sted: Clarion Hotel & Congress Oslo Airport. Hotellet ligger kun seks minutter unna Oslo Airport Gardermoen (Shuttlebuss 44), og til Oslo sentrum tar det kun 19 minutter fra flyplassen (tog).

Pris: 2.700,- pr person. (Studentpris: 1700,- pr person. Dette for elever ved Høyskole eller Universitet.) Dette inkluderer konferansedeltagelse over to dager, materiell, pausemat, overnatting med middag inkludert diverse underholdning. Drikke til maten dekkes av hver enkelt. Dagspris: kr 1.500,- per person. Dette inkluderer konferansedeltagelse kun en dag inkludert lunsj, materiell og pausemat.

Påmeldingsfrist: 1.11.2015 Elektronisk påmelding <https://kurs.statped.no/>
Skriv inn kursnavn: **Tourettes syndrom –innsikt, muligheter og meningsfull hverdag**. Antallet plasser på denne konferansen er begrenset, og fylles opp fortløpende. Ved ekstra overnatting oppgi at du skal delta på konferansen: **Tourettes syndrom –innsikt, muligheter og meningsfull hverdag** til hotellet og du vil få avtalepris. Ved spørsmål om konferansen ta kontakt med Aud M Bredesen, pr e-post aud.mork.bredesen@statped.no

Ankomst til hotellet: Med tog: Flytoget eller NSB til Oslo Lufthavn Gardermoen. Med Buss: Nær- og fjerntrafikk til Oslo Lufthavn Gardermoen. Fra Oslo Lufthavn Gardermoen tar du Shuttlebuss 44 som går fra holdeplass 36 utenfor ankomsthallen. Se shuttlebuss-tidene her. Taxi: Vi anbefaler Øvre Romerike Taxi. Turen koster ca. kr 250,- fra flyplassen. Du finner taxiholdeplass utenfor ankomsthallen.

Program onsdag den 30. november 2015

9.00- 9.30 Registrering enkel servering (frukt, kaffe, te)

9.30- 9.45

Velkommen ved Britta Nilsson, leder ved NevSom, og Jo Fiske, regiondirektør
Statped sørøst

09.45-10.30

Innledning og bakgrunn for konferansen, TS presenteres ved Knut Brønder NevSom
og Aud Mork Bredesen, Statped sørøst, fagavdeling for sammensatte lærevansker

10.30-10.45 Pause

10.45-12.00

Bredspektret utredning av Tourette Syndrom med hovedvekt på kartleggings-
instrumentet 5-15 (FTF) ved Nevropsykolog PhD Geir Øgrim, BUP Østfold

12.00-13.00 Lunsj

13.00- 13.45

Elev med Tourette Syndrom. Tourette Syndrom er enkelt, men samtidig så
komplisert. Hvorfor?

Hvilke faktorer ved Tourette Syndrom påvirker sosiale sammenhenger og
skoleprestasjoner? Ved Gidske Kvilhaug, Statped sørøst fagavdeling for
sammensatte lærevansker

13.45-14.00 Pause

14.00 – 14.45

Hva forstår vi når vi sier at Tourette Syndrom er arvelig? Litt om genetikk ved
Tourette Syndrom og andre nevroutviklingssykdommer. Ved Kristin A. Bakke,
NevSom

14.45-15.00 Pause

15.00 -16.00

Medisinering ved Tourette Syndrom, ved Ebba Wannag, barnelege

16.00-19.00 Fritid

19.00 Middag med underholdning

Program torsdag den 1. desember 2015

08.30-12.00

Pc programmet «Tic helper» og CBIT: Comprehensive Behavioral Intervention for Tics. Ved Professor Douglas Woods

12.00-13.00 LUNSJ

13.00- 13.45

Tourette Syndrom/OCD-grenseoverganger. Behandling av OCD og TouretteSyndrom i Norge ved førsteamanuensis, psykologspesialist Bjarne Hansen UIB/Helse Bergen

13.45-14.00 Pause

14.00- 14.45

Hvordan kan Tourette Syndrom arte seg på skolen? Hvilke utfordringer møter lærere i undervisningssituasjonen? Hvordan kan skolen tilrettelegge for et emosjonelt trygt læringsmiljø der eleven selv medvirker? Ved Gidske Kvilhaug Statped sørøst

14.45-15.00 Pause

15.00 -15.45

ESSENCE med fokus på Tourette Syndrom. Ved Bjørn Kadesjø, Sahlgrenska universitetssykehus Göteborg

15.45-16.00

Avslutning, evaluering, avreise

*Forandringer i programmet kan forekomme.

Presentasjon av foredragsholderne

Geir Øgrim, PhD. er nevropsykolog og deltaker i den nordiske gruppen for kartleggingsinstrumentet FTF/5-15. Han arbeider i nevroteamet ved den fylkesdekkende poliklinikk en ved BUP Østfold. Han har i mange år hatt konsulenttilknytning til NK (nå NevSom). Han leder fagrådet i ADHD Norge. Forskningsmessig har han fokus på EEG baserte mål som supplerende diagnostikk ved ADHD og andre nevropsykiatriske tilstander.

Douglas Woods, Professor i psykologi. Han har en PhD i klinisk psykologi fra Western Michigan University (1999). Han er i dag professor i psykologi ved Texas A & M University. Fra første januar 2016 begynner Woods som dekan ved Graduate School ved Marquette University. Woods er en anerkjent spesialist i evaluering og behandling av lidelser i tvangspektrumområdet, som trikotillomani (hårnappingslidelse), hudplukking, og Tourettes syndrom. Han har omfattende forskning bak seg og har publisert mer enn 100 tidsskriftsartikler og bokkapitler om disse og beslektede emner, inkludert to bøker: "Tic Disorders, Trichotillomania and other repetitive Behavior Disorders: A Behavioral Approach to Analysis and Treatment" og "Treating Tourette Syndrom and Tic Disorders: A Guide for Practitioners". Woods er medlem av Trichotillomania Learning Center's Advisory Board og Tourettes Syndrome Association's Medical Advisory Board.

Bjarne Hansen er psykologspesialist/førsteamanuensis ved Institutt for klinisk psykologi ved Universitetet i Bergen/Helse Bergen/NTNU. Med midler fra Helsedirektoratet har Hansen bygget opp team over hele landet for behandling av tvangslidelser (OCD) med eksponeringsterapi. Den kortere og mer intensive behandlingen av OCD har gitt gode resultater og har fått stor oppmerksomhet i inn og utland. Hansen er kjent fra TV3-serien "Psyk forandring". Han er medlem av fagrådet i Norsk Tourette Forening.

Ebba Wannag er barnelege. Hun har arbeidet i mange år ved Spesialsykehuset for epilepsi i Sandvika. I over 10 år og frem til 2013 var hun ansatt ved NK (nå NevSom). Hun har skrevet artikler, bokkapitler og vært en viktig bidragsyter for diverse retningslinjer/veiledere. Hun har også presentert postere og holdt foredrag om Tourettes syndrom og ADHD.

Björn Kadesjö er barnelege och forsker ved Gillbergcentrum, Göteborgs Universitet. Han har i de siste 15 årene arbeidet innefor barnneuropsykiatrien ved Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg, og tidligere innen skolehelsesektoren i Karlstad med spesielt allt av utredningsarbeid av barn med innlærings- og utviklingsvansker. Hans PhD arbeid omhandler skolebarn med ADHD, OCD, autisme og Tourettes syndrom. Kadesjö er forfatter av boken "Barn med konsentrasjonsproblemer". Han har i ti år vært leder av Enhet for barnneuropsykiatri ved Dronning Silvia Barn og ungdomssykehus. Kadesjö er en av de som utviklet kartleggingsinstrumentet Nordisk skjema for utredning av barns utvikling og atferd (5-15; FTF). De siste ti årene har han også vært aktiv i den Svenske Socialstyrelsen med ulike oppdrag rundt barn, eksempelvis ansvarlig for Socialstyrelsens kunnskapsoversikt over ADHD.

Kristin A Bakke er barnelege. Hun har erfaring fra ulike generelle barneavdelinger og fra barneavdelingen på Spesialsykehuset for epilepsi. Hun har tidligere jobbet spesielt med problemstillinger som har vært relatert til barneepilepsi, habilitering og barnenevrologi. Hun har også erfaring fra privat næringsliv der hun arbeidet kliniske legemiddelstudier til bruk for legemiddelutvikling. Har vært ansatt som overlege på NevSom fra 1. mars 2014 og arbeider der nå med autisme, ADHD og Tourettes syndrom.

Gidske Kvilhaug er pedagog og seniorrådgiver ved Statped sørøst, avdeling for sammensatte lærevansker. Gidske er en engasjerende og motiverende foreleser. Hun har lang erfaring og spesialkompetanse innenfor arbeidet med Tourettes syndrom og komorbide tilstander. Kvilhaug har blant annet skrevet bøkene: «Barn og unge med Tourettes syndrom» og «AD/HD, et verktøy for kartlegging av barn og ungdom» og bidratt i utarbeidelsen av en rekke artikler innenfor emnet.

Knut Bronder er spesialsykepleier og rådgiver ved NevSom. Han har vært ansatt som rådgiver på NK (NevSom) siden 2009. Han har videreutdanning i psykiatrisk sykepleie. Tidligere har Bronder arbeidet ved Blakstad og Dikemark sykehus. Han har vært aktiv som tillitsvalgt i pasientorganisasjonen ADHD Norge siden 1989, og var assisterende generalsekretær 2001-2009. Knut har arbeidet mye med ADHD hos voksne og opp mot politiske myndigheter, helsevesen, fengselsvesen og utdanningssektor. Han var den første leder av AD/HD Global Network.

Konferansekomite:

Karin Britta Nilsson, leder på NevSom, **Heidi Enger**, seksjonsleder ved Statped sørøst, avdeling for sammensatte lærevansker og **Aud Mork Bredeesen**, seniorrådgiver ved Statped sørøst, avdeling for sammensatte lærevansker. Aud er deltaker i den nordiske gruppen for kartleggingsinstrumentet FTF/5-15, og medlem av fagrådet i Norsk Tourette Forening.

© Statped
Telefon: 02196

www.statped.no
facebook.com/statped
twitter.com/statped

